

کم کاری مادرزادی تیروئید

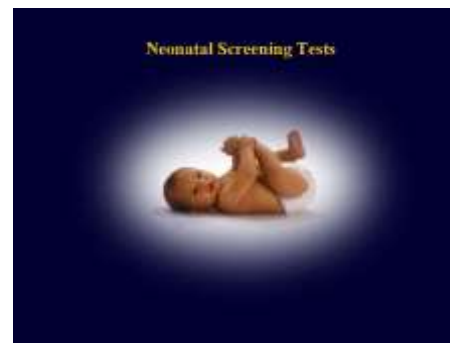
معاونت بهداشتی

دانشگاه علوم پزشکی تبریز

واحد پیشگیری و مبارزه با بیماریهای غیرواگیر

برق شادی چشمان صدها کودکی که از عقب ماندگی ذهنی ناشی از کم کاری تیروئید جان سالم به در برده اند روشنایی بخش این مسیر خواهد بود.

کم کاری مادرزادی تیروئید یکی از شایع ترین علل قابل پیشگیری عقب ماندگی ذهنی در تمام دنیا است. شیوع این اختلال در جوامع و نقاط مختلف کشور ایران متفاوت است و تنها در صورت تشخیص و درمان زودرس و به موقع قابل پیشگیری می باشد. نوزادان هیپوتیروئید اکثرا ظاهری طبیعی داشته و علائم بالینی در بدو تولد کم و غیر اختصاصی است. بنابراین در صورتی که تشخیص فقط بر مبنای علائم بالینی صورت گیرد، نوزاد دچار عوارض جبران ناپذیری همچون کری و عقب ماندگی ذهنی خواهد شد.

عدم تشخیص و درمان مناسب و به هنگام بیماری در مبتلایان، بار بیماری سنگینی را بر خانواده و جامعه وارد می کند. در حالی که در صورت تشخیص به هنگام، درمان ساده، ارزان و موثر است. با غربالگری نوزادان و شناسایی بیماران و درمان مناسب آنان، عوارض جدی بیماری اتفاق

نیفتاده و با حفظ ضریب هوشی طبیعی، فردی سالم به جامعه تحویل داده می شود. در زمانی که عقب ماندگی ظاهر می شود، درمان بی فایده است، اما در موقع تولد به راحتی با یک آزمایش ساده از روز سوم تا پنجم بعد از تولد قابل شناسایی است و با درمان سریع می توان از بروز این معضل پیشگیری نمود و هر گونه تاخیر در درمان آن، از ضریب هوشی و سلامتی نوزاد خواهد کاست.

برنامه کشوری غربالگری کم کاری مادرزادی تیروئید در نوزادان ابتدا به طور آزمایشی در چند استان اجرا گردید و با توجه به قابلیت اجرایی بودن، با هدف شناسایی و درمان و کنترل نوزادان مبتلا به کم کاری تیروئید و پیشگیری از عقب ماندگی ذهنی و تکاملی در سیستم سلامت کشور ادغام گردید.

میزان بروز هیپوتیروئیدی نوزادی در دنیا، ۱ در هر ۴۰۰۰ - ۳۰۰۰ تولد زنده است و در مطالعات انجام شده در ایران این نسبت، ۱ به ۱۰۰۰ است که حاکی از میزان بروز بالای بیماری می باشد. در استان آذربایجان شرقی این نسبت به ۱ در هر ۵۵۰ تولد زنده می رسد که بطور قابل توجهی از مقادیر جهانی و کشوری بالاتر بوده و استمرار و تقویت برنامه غربالگری نوزادان را اجتناب ناپذیر می سازد.

علت بیماری چیست؟

هرگاه به دلیلی غده تیروئید نوزاد قادر به تولید هورمون تیروئید (تیروکسین) به اندازه کافی نباشد یا هورمون تیروئید در بدن به درستی فعالیت نکند، کم کاری تیروئید اتفاق می افتد. هورمون تیروئید یکی از هورمون های مهم در رشد و تکامل نوزاد است و کمبود این هورمون عوارضی مانند عقب ماندگی ذهنی، کوتاهی قد، ناشنوایی، اختلال گفتار و بعضی از بیماری های مغزی و عصبی را به دنبال دارد.

با انجام یک آزمایش ساده در فاصله روزهای ۳ تا ۵ بعد از تولد می توان به وجود کم کاری مادرزادی تیروئید پی برد. این آزمایش با گرفتن چند قطره خون از پاشنه پای نوزاد انجام می شود. این نمونه گیری ساده، بی خطر و به حدی کم درد است که گاه حتی نوزاد از خواب بیدار نمی شود. بعد از مشخص شدن جواب آزمایش در صورت مشکوک بودن به کم کاری مادرزادی تیروئید در نوزاد، بلافاصله اقدامات تشخیصی و درمانی شروع می شود.

اجرای برنامه غربالگری کم کاری مادرزادی تیروئید در استان آذربایجان شرقی از نیمه دوم سال ۸۵ برای تمامی نوزادان زنده به دنیا آمده شروع گردید.

در این برنامه در مراکز نمونه گیری سطح استان از پاشنه نوزادان (ترجیحاً در روز ۳-۵ بعد از تولد) نمونه خون با لانسست گرفته شده و پس از انتقال به فیلتر کاغذی و خشک شدن، توسط پست پیشتان به آزمایشگاه مرجع واقع در مرکز استان منتقل و از نظر TSH مورد بررسی قرار می گیرد.

با گذشت ۹ سال از اجرای این برنامه، یعنی از مهر ماه ۱۳۸۵ تا پایان شهریور ماه سال ۱۳۹۴ در حدود ۵۶۸۹۰۳ نوزاد غربالگری شده که ۲۷۳۶۹۷ مورد دختر (۴۸/۱٪) و ۲۹۵۲۰۶ مورد پسر (۵۱/۹٪) می باشد. پوشش برنامه نزدیک ۱۰۰٪ برآورد شده است.

در ۴۵۰۹۷۰ نوزاد (۷۹/۲۷٪) غربالگری در روز ۳-۵ بعد از تولد انجام یافته است. که برای دستیابی به اهداف مورد انتظار که ۸۰٪ می باشد نیاز به آموزش مادران باردار از ماه هفتم بارداری به بعد و هنگام ترخیص از بیمارستان می باشد.

در طول اجرای برنامه ۱۰۳۲ بیمار مبتلا به کم کاری تیروئید نوزادان (گذرا و دایمی) شناسایی و تحت درمان قرار گرفته اند.

شناسایی زود هنگام این بیماری و درمان به موقع آن نجات دهنده فرزند شما از عقب ماندگی ذهنی و آسیب جدی مغزی است.

هرگز فراموش نکنیم که: " زمان در جلو گیری از عقب ماندگی ذهنی در نوزادان مبتلا به کم کاری مادرزادی تیروئید، از طلا با ارزش تر است."